

13.03.2019

Володимир Вернадський: завжди сучасний, невичерпний, надихаючий

У Національній бібліотеці України імені В. І. Вернадського 12 березня відбулись ХХІХ читання академіка Володимира Івановича Вернадського на тему «Розвинуте наукове середовище – неодмінна умова формування креативного вченого» ([Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського](#)).

Цей традиційний захід, який відбувається щороку в день народження академіка, є даниною генію Володимира Вернадського, чие вчення й до сьогодні дає потужний імпульс розвитку науки, як української, так і світової, відкриває нові можливості для креативної думки й пошуку. Організаторами читань є Національна академія наук України, Комісія НАН України з наукової спадщини академіка В. І. Вернадського, Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського.

Вступним словом читання відкрив віце-президент Національної академії наук України, голова Комісії НАН України з наукової спадщини академіка В. І. Вернадського, академік НАН України Анатолій Глібович Загородній. Він привітав присутніх від імені Президії НАН України та очолюваної ним Комісії й підкреслив, що Володимир Іванович Вернадський упродовж майже всього життя опікувався питаннями ефективної організації науки й сам був ініціатором створення наукових структур, які б забезпечили якраз формування розвинутого наукового середовища. Найбільш зримий і блискучий тому приклад – створення української Академії наук, яка з часом стала взірцем такого середовища. З властивим йому стратегічним баченням Вернадський наполіг, щоб українська Академія наук була не клубом видатних вчених, які час від часу збираються й обговорюють важливі наукові проблеми, а стала системою наукових закладів з кваліфікованими колективами науковців, які здійснюють безпосередні наукові дослідження в різноманітних галузях. Саме ці колективи, будучи згуртованими в Академію, й створили найсприятливіші умови для формування фахівців найвищого гатунку. І столітня історія нашої академії переконливо це засвідчує, маючи в своєму активі і всесвітньо відомі наукові школи – блискучий приклад того розвинутого середовища, котре якнайкраще формує креативного вченого, – і цілу плеяду видатних учених.

Засадничі ідеї науки Вернадського – ноосфери як науки про живу й неживу природу в їх тісній взаємодії – актуалізують потребу багатодисциплінарного наукового середовища, наголосив А. Загородній. Саме поєднання різних галузей відкриває широкі можливості взаємозбагачення різних дисциплін, їхнє інтегрування в нові розділи науки. Процес взаємопроникнення ідей і методів є об'єктивною очевидністю й потребою часу. Тож у цьому сенсі особливої ваги набуває розвинуте наукове середовище, про що, на жаль, забувають деякі критики Національної академії наук України, котрі протягом останніх років плекають сумнівну ідею зміни структури наукової сфери в Україні, перетворення академії в

своєрідний науковий клуб з реорганізацією інститутів і передачею їх в університети. Це вкрай небезпечна ідея, оскільки з подібною реорганізацією дуже легко втратити і наукові школи, і те творчо-дослідницьке середовище, яке формує креативну й наукову особистість, зазначив А. Загородній, закликавши учасників читань розкрити надважливе значення порушеної проблеми.

Приємним початком заходу стало сердечне привітання академіка НАН України, почесного генерального директора Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського Олексія Семеновича Онищенка з нагородженням його Золотою медаллю академіка В. І. Вернадського «За видатні досягнення в галузі дослідження і популяризації національної наукової спадщини». Адже якраз спадщина академіка Володимира Івановича Вернадського є дуже значною частиною наукового й творчого доробку Олексія Семеновича, за що йому висловили щиру вдячність і Президія НАН України, і Комісія з наукової спадщини академіка В. І. Вернадського.

Даючи старт ХХІХ читанням і обміну думками, генеральний директор Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського член-кореспондент НАН України Любов Андріївна Дубровіна відзначила, що ці читання проводяться в бібліотеці, яка була створена теж Володимиром Івановичем Вернадським одночасно з українською Академією наук і носить ім'я цього геніального вченого. Тобто він є нашим творцем і натхненником, вдячно констатувала Любов Андріївна, завдяки Вернадському ми існуємо, розвиваємось, стали, як і Академія наук, інтелектуальним центром України, Вернадський живе в наших стінах, ми маємо його маленький, але дуже цінний архів, його книжкову колекцію, його видання, які ми готували до цієї події, ми спираємось на його думки й концепції. Вона звернула увагу присутніх на те, що в НБУВ є значний оцифрований фонд робіт академіка Вернадського – електронна «Вернадськіана», й закликала берегти спадщину великого вченого та продовжувати його справу, відстоювати честь бібліотеки й Національної академії наук.

В ході читань було зроблено низку доповідей. Про розвиток термодинамічних підходів у екосистемології у світлі ідей В. І. Вернадського розповів завідувач відділу екології Інституту ботаніки НАН України, академік НАНУ Яків Петрович Дідух, питання «Робота з науковими публікаціями у сучасному науковому середовищі» детально висвітлив проректор Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, член-кореспондент НАН України Микола Отарович Мchedлов-Петросян.

Про наукове середовище Платонівської академії розповів завідувач кафедри історії стародавнього світу та середніх віків Київського національного університету імені Т. Г. Шевченка, доктор історичних наук, професор Віктор Володимирович Ставнюк. «В. І. Вернадський і сучасний стан заснованих ним речовинних наук про Землю в Україні: школи і вчені» – такою була тема виступу старшого наукового співробітника Інституту геохімії, мінералогії та рудоутворення імені М. П. Семенка НАН України,

доктор геолого-мінералогічних наук, професор Володимир Іванович Павлишин.

З доповіддю «В. І. Вернадський і сучасний дискурс інформаційних комунікацій у науковому середовищі» виступив директор Інституту біографічних досліджень НБУВ, член-кореспондент НАН України Володимир Іванович Попик, детально розповів аудиторії про видання листування В. І. Вернадського з українських питань як складову загальноакадемічного проекту старший науковий співробітник Інституту архівознавства НБУВ, заслужений працівник культури України Костянтин Євгенович Новохатський. Своєрідним підсумком зацікавленої професійної розмови вчених стала доповідь радника Президії НАН України, академіка НАНУ Олексія Семеновича Онищенка «Учений і міжнародне наукове середовище (погляди В. І. Вернадського і сьогодення)».

У рамках проведення ХХІХ читань у бібліотеці підготовлена й експонується книжкова виставка з фондів Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського «Розвинуте наукове середовище – неодмінна умова формування креативного вченого».